

УДК 338.011.023

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ*Гавкалова Н.Л.*

Розглянута реструктуризація як засіб фінансового оздоровлення підприємств. Визначені фактори, що спричиняють реструктуризацію фінансового типу та етапи реструктуризації підприємства, які повністю відповідають вимогам і пріоритетам розвитку підприємства, високій технологічності виробництва та конкурентоспроможності продукції.

Ключові слова: реструктуризація, фінанси, формування, підприємство, оздоровлення.

Сучасний стан економіки України на макро- і мікрорівні характеризується деформованою структурою виробництва. Саме тому Україна стикається з великою кількістю проблем, що виникають у зв'язку з новими умовами господарювання. Чимало вітчизняних підприємств працюють у складних ситуаціях, пов'язаних з утратою традиційних ринків збуту, низькою платоспроможністю контрагентів, відсутністю припливу інвестиційних коштів для заміни застарілого обладнання та впровадження нових конкурентоспроможних технологій. Багато вчених підкреслюють, що позитивних результатів на макrorівні не можна досягти без стабілізації фінансово-економічного становища вітчизняних підприємств у зв'язку з тим, більшість з них знаходиться в кризовому стані. Однак, як свідчить практика, однієї лише стабілізації фінансового становища підприємств для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення економічного підйому в країні зовсім недостатньо. Для ефективного розвитку виробничого потенціалу потрібна його структурна перебудова. Її можна здійснювати за допомогою здійснення політики реструктуризації та фінансового оздоровлення потенційно конкурентоспроможних підприємств або через ліквідацію тих, що є збитковими і неперспективними.

Проблеми проведення реструктуризації підприємств є порівняно новими для української економіки, у зв'язку з чим їхній методичний та практичний аспекти недостатньо вивчені і розроблені. Цьому питанню присвячені праці таких авторів, як Амбросов В. [1], Андрущак Є. [2], Бугаєв В. [3], Бутнік-Сіверський А. [4], Григор'єва Л. [5], Дмитрук О. [6], Лігоненко Л. [7], Леп'яхіна І. [8] та ін. **Метою статті** є виявлення особливостей реструктуризації як засобу фінансового оздоровлення підприємств.

Процес реструктуризації підприємств - це складний, але необхідний етап структурних перетворень в економіці, який дозволяє розв'язати проблему боргової фінансової кризи, що охопила майже всі сфери економіки України. Пріоритетними напрямками реструктуризації виступають ефективні методи відновлення платоспроможності та нормальної роботи підприємств-боржників.

Реструктуризація підприємства - це здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів [2].

Реструктуризація підприємств взагалі тісно пов'язана з процесом банкрутування. По-перше, тому що своєчасна реструктуризація може бути способом відвернення банкрутства; по-друге, вона може здійснюватися з метою санації; якщо справу про банкрутство вже порушено; по-третє, коли відновити життєздатність підприємства вже неможливо, може здійснюватися з метою більш вигідної реалізації його майна. На наш погляд, поняття реструктуризації можна сформулювати таким чином: реструктуризація - це перебудова підприємства, яка може бути пов'язана зі зміною форми власності (якщо це державне підприємство), організаційно-правової форми господарювання, організаційної і виробничої структури підприємства, управлінської структури, кадрів і, безумовно, з реформуванням фінансів підприємства. Реструктуризація націлена на забезпечення виживання підприємства в ринкових умовах, підвищення рівня його конкурентоспроможності, забезпечення

подальшого розвитку шляхом запропонування більш ефективних методів господарювання і ефективного використання всіх ресурсів.

Процес фінансового оздоровлення підприємства починається з виявлення і аналізу причин та факторів фінансової кризи. З цією метою проводиться санаційний аудит, метою якого є оцінка рівня фінансової кризи та виявлення фінансової спроможності її подолання на підприємстві на підставі проведення аналізу його фінансово-господарської діяльності.

За формальними ознаками розрізняють санацію без залучення на підприємство додаткових фінансових ресурсів та санацію із залученням нового фінансового капіталу. Санація без залучення на підприємство додаткових фінансових ресурсів проходить шляхом реструктуризації підприємства. Санація із залученням нового фінансового капіталу проходить за рахунок власних коштів підприємства, коштів власників, коштів кредиторів та державних коштів. В окремих випадках держава може здійснювати методи сприяння санації суб'єктам підприємницької діяльності через надання податкових пільг та створення особливих умов для функціонування підприємств.

У випадку нездатності суб'єкта підприємницької діяльності у повному обсязі задовільнити вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями або сплатити обов'язкові платежі через недостатність у нього активів у ліквідаційній формі, він визнається в судовому порядку банкрутом, після чого розпочинається ліквідаційна процедура.

Розробка цілей має ґрунтуватися на чітко визначеній і сформульованій меті реструктуризації підприємства і включати такі питання [4-8]: аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на господарську діяльність підприємства; вибір варіанта (виду) реструктуризації підприємства; обґрунтування стратегічного розвитку підприємства; оцінка можливості подолання труднощів у період реструктуризації; розробка бізнес-плану для реструктуризованого підприємства.

Вибір варіанта або виду реструктуризації підприємства полягає у виборі саме того з кількох поданих варіантів, який повністю відповідатиме вимогам і пріоритетам розвитку підприємства, високій технологічності виробництва та конкурентоспроможності продукції. Реструктуризація кожного підприємства має свої особливості. Вони зумовлені його фінансово-економічним станом, завданнями, фінансовими та іншими можливостями тих, хто здійснює реструктуризацію. На одних підприємствах може відбуватися комплексна реструктуризація, на інших - лише один з її напрямків.

Реструктуризація підприємств здійснюється в декілька етапів. На першому етапі визначаються цілі і завдання, розробляється план здійснення, який має містити стандартні позиції, характерні для бізнес-плану фінансового оздоровлення. Головна ідея - створення умов для задоволення претензій кредиторів за рахунок фінансово-господарської діяльності боржника. На другому створюється спеціальна робоча група, до складу якої повинні входити представники підприємства, що реструктуризується, представники кредиторів і арбітражний керівник, який може виконувати функції розпорядника майна, керівника реорганізації чи ліквідатора, якщо реструктуризацію здійснюють після порушення справи про банкрутство підприємства, спеціалісти, які будуть здійснювати фінансово-економічний аналіз діяльності і саму реструктуризацію [5-7]. У стійкій ринковій економіці фінансова реструктуризація окремих підприємств може розглядатися як спосіб їхнього зміцнення та пристосування до динамічних умов ринку. В інформаційній економіці – це системотворчий фактор формування нових ринкових відносин.

Фактори макроекономічного, мезоекономічного й мікроекономічного впливу тісно переплітаються між собою, роблячи фактичний істотний вплив на процеси фінансової реструктуризації (рис. 1).

Істотні прорахунки у формуванні макроекономічної політики України за роки реформування були пов'язані з ослабленням державного впливу на процеси трансформаційних перетворень, насамперед із затримкою проведення структурної перебудови економіки. Відсутність послідовної структурно-інвестиційної політики обумовили посилення диспропорцій у складових валового випуску й ВВП. Проведений факторний аналіз структурних змін з метою визначення кількісних оцінок впливу таких показників, як рост цін і зміна реальних обсягів виробництва, показав, що держава практично втратила механізм регулювання структурних змін, вони здійснюються стихійно, під впливом скорочення попиту на продукцію.

Рис. 1. Фактори, що спричиняють реструктуризацію фінансового типу

Ефективність реструктуризації забезпечується заходами, які покладені в основу плану реструктуризації і спрямовані на вдосконалення організації та управління виробничо-господарською діяльністю, поліпшення фінансового стану підприємства. У плані слід відбити переваги обраних організаційних форм і методів реструктуризації. У разі реорганізації слід показати, які переваги дістане підприємство в результаті зміни організаційно-правової форми, відокремлення окремих структурних підрозділів чи приєднання інших підприємств.

ВИСНОВКИ

Таким чином, цінність реструктурованого підприємства показує не тільки фінансові економічні показники функціонування, а й характеризує роль у соціально-економічному розвитку держави, суспільства в цілому. На підставі такого підходу вартість є сумарним показником, що характеризує розміри й конкурентоздатність, ринкову вартість її капіталу, ефективність функціонування, роль підприємства в соціально-економічному розвитку суспільства.

Реструктуризацію можна вважати основною умовою виходу підприємства з кризового стану. Вибір конкретного варіанта реструктуризації залежить від багатьох факторів: ступеня ваги фінансово-економічного становища підприємства; стану виробничого та кадрового потенціалу підприємства та його структурних підрозділів; наявності перспективних виробничих й інвестиційних проєктів з погляду ефективного виробництва та ринків збуту; можливостей урегулювання взаємин із кредиторами та дебіторами.

Помірний варіант реструктуризації застосовується для відносно благополучних у фінансовому плані підприємств і припускає збереження основних видів виробництва. Основний акцент при цьому робиться на проєкти, пов'язані з освоєнням перспективних рентабельних видів продукції й адаптацією системи управління до ринкових умов господарювання. Радикальний варіант реструктуризації охоплює всі або майже всі сфери діяльності підприємства. Цей варіант, у першу чергу, застосовується для збиткових підприємств, які не мають джерел погашення кредиторської заборгованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амбросов В.А. Реструктуризация производства и управление в реформированных хозяйствах / В.А. Амбросов // Економіст. — 2002. — №9. — С. 15-24.
2. Андрущак Є. М. Управління фінансовими ресурсами у процесі реструктуризації підприємств / Є. М. Андрущак, О. М. Підхормий // Фінанси України. — 2002. — №7. — С. 30–38.
3. Бугаев В.Л. Финансово-экономическое оздоровление предприятий. / В. Л. Бугаев // Экономика предприятий. — 2007. — №4. — С. 45-52.
4. Бутник-Сиверский А. Реорганизация, реструктуризация и демополизация предприятий в условиях переходной экономики / А. Бутник-Сиверский, Т. Лозовая, А. Донченко // Бізнес. — 2002. — №20. — С. 63-69.
5. Григор'єва Л.В. Реструктуризація як комплексна інновація, спрямована на покращення адаптації підприємства до ринкових умов господарювання // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2005. — № 6. — Т. 2. — С. 227.
6. Дмитрук О.Я. Міжнародний досвід проведення реструктуризації підприємств // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. — 2004. — №2–4. — С. 86–88.
7. Лепьохіна І.О. Регулювання процесів реструктуризації промислових підприємств // Економіка та підприємництво. Держава та регіони. — 2006. — № 2. — С. 149–153.
8. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій / Л. О. Лігоненко. — К. : КТЕУ, 2001. — 397 с.

УДК 338.984: 658.74.018.2

СЦЕНАРНИЙ ПОДХІД К ФОРМИРОВАНИЮ ПЛАНУ ПРОДАЖ ПІДПРИЯТТЯ.

Круликовский А. П.

В работе рассмотрено влияние процесса управления запасами на формирование плана торговли современного предприятия. Предложен алгоритм реализации модуля управления закупками использующий сценарный подход формирования бюджета предприятия. Показана эффективность применения разработанного по приведенному алгоритму модуля управления закупками на производственно – торговом предприятии.

Ключевые слова: логистика, управление запасами предприятия, план торговли, управление закупками, сценарный подход.

Современные рыночные тенденции приводят к усилению конкурентной борьбы предприятий за рынки, что вынуждает их искать новые принципы организации процессов управления. Руководители предприятий преследуют две основные цели: повысить эффективность использования внутренних ресурсов и адаптироваться к новым внешним условиям глобальной экономики. Одним из важнейших процессов для отечественных предприятий, требующих оптимизации, является процесс управления запасами. Именно эффективное управление запасами позволяет предприятию создавать такие запасы каждого товара, которые максимизируют чистую прибыль.

Применение информационных технологий в управлении запасами позволяет минимизировать материальные запасы, что способствует высвобождению оборотных средств предприятия. Руководители отечественных предприятий пересматривают существующие системы управления запасами, внедряют новые информационные технологии управления запасами.

В научных публикациях В.В. Дыбской [1], А. Харрисона [2], Дж. Букан [3] исследованы различные способы управления материальными запасами, в работах Д. Гаврилова [4], Т. Якубовской